

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. I. Quot sint hierarchiæ & ordines Angelorum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

DISPUTATIO XVI.

De hierarchiis, ordinibus, ac ministeriis Angelorum.

Ad quest. 108. & sequentes.

Hæc est ultima hujus Tractatus disputatio, in qua exponemus ea quæ docet D. Thomas à questione centesima octava, usque ad centesimam decimam quintam, & de hierarchiis, ordinibus, ac ministeriis Angelorum, ea quæ poterimus brevitate & perspicuitate diliteremus.

ARTICULUS I.

Quæ sint hierarchia & ordines Angelorum.

S. I.

Prima pars quaesiti resolvitur.

Dico primò, tres esse Angelorum hierarchias. Ita communiter Theologi post D. Dionysium de celesti hierarchia cap. 6. & D. Thomam de quest. 108. art. 1.

Probatur: Hierarchia, quæ latinè sacer principum dicitur, est collectio personarum aliquo modo sacrarum, quæ sub uno Principe continentur: At qui triplex est hujusmodi collectio in Angelis: Ergo & triplex hierarchia. Minor probatur: Multitudo ordinata sub Principe, multiplicatur secundum diversos modos, quibus ab illo recipit gubernationem: unde quia Angeli & homines diverso modo recipiunt divinas illuminationes quibus à Deo reguntur, (homines enim eas recipiunt per signa sensibilia; Angeli vero in intelligibili puritate, ut dicit Dionysius cap. de celesti hierarchia) ideo alia est hominum & Angelorum hierarchia: Atqui etiam Angeli non recipiunt eodem, sed triplici diverso modo divinam gubernationem, seu illustrationes quibus à Deo gubernantur: Ergo & Minor subsumpta probatur: Nam, ut dicitur D. Thomas de art. 1. cum Angeli superiores habeant universalitatem cognitionem veritatis, quam inferiores, rationes rerum de quibus Angeli illuminantur possunt considerari tripliciter; primò secundum quod sunt à primo principio, quæ est universalissima consideratio; secundò prout dependunt à causis universalibus, quæ aliquâ ratione multiplicantur; & tertio prout applicantur singulis rebus, secundum quod à suis proprijs causis dependent: & sic oportet quod Angeli primæ hierarchiæ cognoscant rationes divinæ providentiæ, v.g. salutem D. Petri, ut explicat Ferrarientis 3. contra Gentes cap. 80. in causa universalissima, quæ est voluntas Dei: Angeli secundæ in principijs universalibus, putà passionem Christi: Angeli tertiæ in causâ particulari, ut in martyrio ipsius.

Confirmatur: Nam ut ait Innocentius V. in 2. dist. 9. quest. unica art. 3. sicut in mente sapientis Regis potest quis videre regimen regni tripliciter; vel inspicendo ejus voluntatem, quæ movet omnia; vel inspicendo leges generales & consuetudines totius regni, quibus regit singula, vel deniq; inspicendo consuetudines & leges speciales diversorum locorum, quibus regit specialia loca: ita Angelus tripliciter recipit illuminationes de effectibus Dei; primò intuen-

do illos in ipsa causa universalissima, scilicet voluntate divina; secundò in causis secundis universalibus; tertio in causis specialibus. Primum pertinet ad primam hierarchiam; secundum ad secundam; tertium ad tertiam: nam qui de prima sunt, solum circa Deum occupantur, propterea assistentes appellantur, qui verò de media, operantur circa regimen generale, unde ab his effectibus generalibus accipiunt nomen, ut infra dicemus; qui de tertia, operantur circa regimen speciale aliquarum partium vel personarum universi, & ideo ab his effectibus cognominantur. Sicut in regno temporali quidam occupantur circa officium personæ Regis; quidam circa regimen generale regni; & quidam circa regimen speciale particularium locorum.

B Ex alio principio defumunt alij diversitatem hierarchiarum in Angelis. Quia enim ordo hierarchiæ est quoddam purgare, quosdam verò purgari, quosdam illuminare, & alios illuminari; quosdam deniq; perficere, & alios perfici, ut ait Dionysius cap. 3. celestis hierarchiæ, ideo juxta triplex hoc hierarchiæ munus, rectè in tres hierarchias ordinantur omnes Angeli: ita ut alij purgent, illuminent, & perficiant; alij purgentur, illuminentur, & perficiantur. Prima à solo Deo purgatur, illuminatur, & perficitur, ac mox mediam hoc modo purificat, illuminat, & perficit: media verò à superiori purgata, illuminata, & perfecta, in inferiorem eisdem divinos effectus præstat. Vel prima à nulla alia purgatur, illuminatur, ac perficitur; sed inferiores purgat, illuminat, & perficit: secunda purgatur, illuminatur, ac perficitur à superiori, & tertiam purgat, illuminat, & perficit: tertia & ultima nullam aliam nisi humanam purgat, illuminat, & perficit; sed à superiore purgatur, illuminatur, & perficitur.

C Circa hunc discursum, & tres illos actus hierarchicos, triplex occurrit difficultas, breviter hic resolvenda. In primis enim queri potest, quomodo, & qualis possit esse in celesti hierarchia purgatio: Omnis enim purgatio est ab aliqua impuritate: Sed in Angelis nulla est impuritas: Ergo nec ulla videtur esse purgatio.

Secundò, Difficile apparet, quomodo possit esse in celesti hierarchia illuminatio tam activa quàm passiva: vident enim Angeli beati Deum sine ullo medio, sicut est in seipso, & ab illo lumen immediatè accipiunt: Quomodo ergo unus Angelus illuminat alium?

Tertio, Videtur quod unus Angelus alium non perficiat: fieri enim perfectum, convenit viæ, quæ est status meriti; & repugnat termino, qui est status præmij: Ergo videtur quod Angeli cum sint in termino, & in statu præmij, non habent in se perfici, sed solum perfectos esse.

D Ad primam difficultatem respondeo Angelos inferiores purgari à superioribus, non à peccato, vel errore, aut ignorantia propriè dicta, quæ locum non habet in Angelis; sed à nescientia; quæ in illis reperitur, cum omnes veritates supernaturales non cognoscant.

Ad secundam dico, quod Deus offert se immediatè Angelis beatis, quantum ad objectum beatitudinis; sed quantum ad revelationem occultorum, quæ pertinent ad dispositionem universi, & regimen Ecclesiæ, aut mysteria gratiæ, inferiores Angeli possunt à superioribus illuminari, & secundum hujusmodi revelationes, ad præmij

præmium accidentale pertinentes, continuo perfici, quamvis in præmio essentiali sint perfecti: ex quo patet solutio tertiæ difficultatis.

7. Quæres primò: An tres illi actus hierarchici realiter inter se distinguantur, & ad diversas potentias pertineant?

Respondeo ex D. Thoma supra quæst. 106. art. 2. ad 1. hos tres actus purgandi, illuminandi, & perficiendi, ad intellectum pertinere; nec inter se distingui realiter tanquam tres operationes, sed esse unum actum sub triplici habitudine; ita ut dicatur purgatio, quatenus excludit ignorantiam non erroris aut privationis propriè dictæ, sed negationis aut nescientiæ; & appelletur illuminatio, quatenus per illum confertur lumen (modo supra explicato, agendo de illuminatione Angelorum) itemque perfectio, quatenus mentem producit ad cognitionem veritatis, quæ est maxima perfectio naturæ intellectuales. *Sicut* (inquit S. Doctor) *si dica mus visum corporalem purgari, in quantum remouentur tenebræ: illuminari vero, in quantum perfunditur lumine: perfici vero, secundum quod producit ad cognitionem colorati.*

8. Quæres secundò, Utrum in Divinis vera sit & propriè dicta hierarchia?

Respondeo ex eodem Angelico Præceptore hic art. 1. in divinis personis esse quidem ordinem naturæ (id est originis) sed non hierarchiæ. Nam ut Dionysius dicit 3. cap. cælestis hierarch. ordo hierarchiæ est alios purgari, & illuminari, & perfici; alios autem purgare, illuminare, & perficere: quod absit ut in Divinis ponamus.

Adde quod hierarchia subjectionem dicit sub uno Principe, quæ etiam in personis divinis reperiri nequit.

Duplex ergo solum statuenda est hierarchia, cælestis scilicet sive Angelica, & humana sive Ecclesiastica, quæ ab alia derivata seu exemplata est: unde sicut illa triplex est, suprema scilicet, media, & infima; ita & ista, nempe Naturalis, Mosaiica, & Evangelica, quæ duabus prioribus antiquatis, sola nunc superest. Item sicut Angelica plures continet ordines sive choros, ita & Ecclesiastica: nam ut ait Apostolus ad Ephes. 4. *Ipsè dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores ad consummationem Sanctorum, in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi.* Unde Dionysius post Tractatum de cælesti hierarchia, agit statim de Ecclesiastica: nimirum eò quod hierarchia Ecclesiastica sit expressa effigies superioris atque cælestis, sive imitatio Angelicæ, ut animadvertit Anastasius Sinaita in lib. de anagog. contempl. ex Apostolo, qui hierarchiæ nostræ ordines *ἀνωτάτων*, sive exemplaria cælestium, & quasi imitamenta beatorum mentium, appellat.

§. II.

Alia difficultas expeditur.

9. **D**ico secundò: Tota beatorum Angelorum multitudo constat novem ordinibus sive choris, scilicet Seraphim, Cherubim, Thronis, Dominationibus, Virtutibus, Potestatibus, Principatibus, Archangelis, Angelis. Ex quibus novem choris, tres primi componunt primam hierarchiam, tres secundi mediam, tres postremi ultimam. Ita S. Thomas hic art. 5. post Dionysium cap. 6. cælestis hierarchiæ, ubi sic habet: *Omnis Theologia cælestes essentias novem vocavit manifestativis cognominacionibus. Has Divinus nosser*

A Præceptor (Apostolus Paulus) in tres segregat ternas dispositiones ad sanctæ Triadis imaginem. Et primam quidem esse dicit circa Deum existentem semper; & in hac Thronos, & Cherubim; & Seraphim, circa Deum immediatè collocari. Secunda vero esse ait ex Potestatibus, Virtutibus, Dominationibus completam. Et tertiam esse Angelorum, & Archangelorum, & Principatum dispositionem. Idem docent D. Martialis in Epistola ad Tolosanos, Basilus in sua liturgia, Gregorius Magnus homil. 34. in Evang. & Damascenus lib. 2. de fide cap. 3. Colligitur etiam hic numerus ex Scriptura, cujus testimonia refert S. Thomas hic art. 5. in argumento sed contra.

B Prima ergo hierarchia quæ semper Deo affluat, in tres ordines distinguenda est, juxta triplicem modum quo Angeli illius hierarchiæ Deum respiciunt. In primis enim aliqui habundinam habent ad Deum, ratione excellentissimæ unionis, quæ fit per ardentissimum amorem, & hi Seraphim intincupantur, à verbo hebraico *שרפים*, quod latine accendere dicitur. Unde Dionysius *ἐκ τῆς ἰσχύος seu ignitis*, Cyrillus Alexandrinus *ἐκ τῆς ἰσχύος seu calefacientes*, & Gregorius Papa *ardentes vel incendentes*: Demum Chrylóstomus *ἡρώδης ὀνόματι*, id est ignea ora, illos vocat. Illi (inquit Gregorius) quia ita Deo conspiciunt, ut inter illos & Deum, nulli alii spiritus inter sunt, tantò magis ardent, quantò hinc vicinius vident.

C Quorum profecto flamma amor est, quia quò sublimior claritatem Divinitatis ejus afficiunt, eò validius in ejus amore flammescunt. De illis etiam hæc scribit Bernardus: *Eos ipsa charitas Deus in se ad se trahit, & absorbit, atque in eundem rapuit sanctæ affectionis ardorem, ut unus cum Deo spiritus esse videatur: instar profecto ignis, qui aerem quem inflamat, dum sui ei totum calorem imprimi, induitque colorem, non ignitum, sed ignem fuisse cernitur.*

Secundò alij Deum respiciunt, ut sua lecta peculiariter ipsis revelantem, & hi Cherubim appellantur, quod vocabulum Dionysius *χερουβίμ*, id est profusionem sapientiæ, vel scientiæ: Augustinus & Hieronymus, plenitudinem sapientiæ vel scientiæ, Chrylóstomus vero, *πνεύματος ἁγίου ἡρώδης* in multiplicatam scientiam interpretatur. Hos etiam Dionysius vocat *διωκτῆς*, seu divinæ pulchritudinis contemplativos; eoque ait esse specula perlucida ab omni labe pura, quæ primum divinæ lucis radium recipiunt, & hinc invidia in eos qui sequuntur infundunt. De illis etiam hæc scribit Bernardus: *Cherubim ex ipso sapientiæ fonte ore Altissimi haurientes, & resurgentes fluentia scientiæ, universis cæli viribus infundunt.*

E Tertio alij Deum ita respiciunt, ut peculiariter in eis sedentem, & in illuminationibus suis ultimatè conquiescentem, & hi Throni, auctoritate Dionysio, dicuntur, ob celsitatem & sublimitatem quemdam statum, qui supra infima quæque abjecta consurgit. Quippe toto conatu Deum everti, nihil humile sapit, & ab omni fæce materiæ sincerus ac liquidus illius haustus accipiunt, ac Deum quodammodo portat, & ita ipsi vocantur. Unde nomen Thronorum ibidem proponit per convenientiã ad materiales sedes, propter quatuor quæ in ipsis sedibus considerari possunt. Primò sedes super terram elevantur: sic autem & ipsi Angeli, qui Throni dicuntur elevantur usque ad hoc quod in Deo immediatè rationes rerum cognoscant. Secundò in materialibus sedibus cõsiderare possumus firmitatè, quia

... ipsi firmatur per Deum, Tertio sicut sedes
... Angelus sedentem, qui & in ea deservit potest: sic
... Angelus sedentem Deum in seipsis, &
... quodam modo ad inferiores ferunt. Quar-
... tae sedes ex una parte est aperta ad suscipien-
... dentem: ita & isti Angeli sunt per prom-
... ptitudinem aperti ad suscipiendum Deum, & fa-
... miliandum ipsi. Ita S. Thomas hic art. 5. ad 6.

Sequitur secunda hierarchia, quae rebus crea-
... tis praestit, & ad quam spectat generalis disposi-
... tio rerum agendarum. Quare primus ordo hu-
... ius hierarchiae sunt Dominationes, ad quas per-
... tinet distribere aliis ea quae sunt agenda: Do-
... minationum enim est faciendi potestas. Unde
... Dionysius Dominationum vocabulum, condi-
... tionem à servili affectu & infima subiectione li-
... beram, neque ulli tyrannicæ dissimilitudini, hoc
... est materia cedentem, ac veræ dominationis, id
... est summum in omnia dominatum exercentis,
... imitricem, significare docet. Grego-
... rius vero inde nominari existimat, quod mirā
... potentia praeminent, pro eo quod eis cetera ad
... obediendum subiecta sunt. Unde Bernardus ait
... quod in inferioribus quinq; ordinibus adeo su-
... pereminent, ut respectu horum ceteri videantur om-
... nino administratores spiritus. & ad istos, tanquam ad
... dominos referri regimina Principatuum, utamina Po-
... testatum, operationes Virtutum, revelationes Archan-
... gelorum, curam & providentiam Angelorum.

Secundus ordo est Virtutum, quae iam inci-
... piunt generalia opera exequi, ut movere caelos,
... & cetera opera mirabilia quae ad gubernatione
... mundi, & Ecclesiae regimen pertinent; & ideo
... dicuntur Virtutes, quia divina virtute quae pol-
... lent, signa & prodigia patrant. Vel ut ait Diony-
... sius ubi supra: Virtutum appellatio virilem quan-
... tum, masculinam, inconcussam, fortitudinem signifi-
... cat, quae in omnibus divinis suis actionibus praedita, ad
... omnia divina illuminationes capiendas inviolata, imbe-
... dulae sunt, sed firmitatem habent, & vigorem,
... quae & in inferiora derivant.

Tertius est Potestatum, ad quas spectat in-
... termedium divinae providentiae ordinem serva-
... re, removere impedimenta, & coercendo Dae-
... mones, ne illum pervertant. Unde Gregorius,
... Hieronymus, Bernardus, & alii, inde huius nominis
... originem derivari dicunt, quod hoc potentius ceteris
... in suo ordine percipiunt, ut eorum ditioni virtutes
... ceterae subiectae sint, quorum potestate resistunt, ne
... quae homini tantum tentare prevalcant, quantum
... debent. Dionysius vero ex eo vult esse, hoc
... potestates, nuncupatas, quod concinne or-
... dinate sunt, & ad excipienda divina sine ulla
... consultatione liberae sunt & erectae, neque jure ac
... potestate sua per vim & tyrannidem abutuntur,
... sed inferiores ad imitationem supremae illius
... potestatis benigne provehunt.

In tertia hierarchia ad quam pertinet execu-
... tionum mandata, & applicare causas particularibus
... ordinem divinae providentiae, sedem habent pri-
... mo Principatus, quibus hoc nomen ideo tribu-
... tum Dionysius putat, quod summa maiestatis di-
... gnitatem, praecipua ratione imitantur & conse-
... quuntur, ad idque inferiores attrahunt, in quos
... locatum & principatum exercent. Gregorius
... vero sic eos dictos ait, quia ipsis quoque bonis Ange-
... los spiritibus praesunt, quia subiectis aliis dum qua-
... si agenda disponunt, ut ad explenda divina
... ministeria principantur. Unde Bernardus ait, Il-
... lum moderamine & sapientia, omnis in terris

A principatus constituitur, regitur, limitatur, trans-
fertur, mutilatur, mutatur.

Ad eandem hierarchiam pertinent Archange-
li, inter septuaginta & Angelos medij, inquit Diony-
sius, qui mysteriorum consilij, non nisi magnis
& praecipuis de causis ad illa nuntianda mittun-
tur, juxta illud Gregorij Magni: Qui minima nun-
tiant Angeli: qui vero summa annuntiant, Archange-
li vocantur. Illis etiam datur cura personarum
publicarum, ut Pontificum, Regum, & Princi-
pum. Demum Angeli qui minima nuntiant, &
quibus privatorum hominum custodia comissa
est, infimum tenent locum in tertia hierarchia Un-
de Bernardus de consid. cap. 4. Putemus Angelos
dici, qui singulis hominibus dari creduntur. Putemus
his praesse Archangelos, qui consilij mysteriorum divinarum,
non nisi ob praecipuas & maximas causas mittuntur.

Porro haec ordinum assignatio ac dispositio,
à Dionysio facta, congrua sane invenitur. Nam
ut discitur D. Thom. hic art. 6. in his quae recte
sunt disposita, supremum inferioris ordinis ha-
bet affinitatem cum infimo ordinis superioris;
sicut infima animalia parum distant a plantis:
Sed hoc reperitur in hac Angel. dispositione: Ergo
illa est congrua. Minor probatur: nam supre-
mus ordo Seraphinorum, qui denominantur ab
incendio amoris, habet affinitatem cum Spiritu

C Sancto, qui est amor procedens, & ultimus ter-
minus divinarum processionum. Similiter Throni,
qui tenent infimum locum in prima hierar-
chia, habent affinitatem cum Dominationibus,
quae sunt in primo gradu secundae hierarchiae.
Denique Principatus & Potestates habent affini-
tatem, quatenus pertinet ad Potestates ordinem
subiectis imponere, qui ordo statim designatur
in nomine Principatus, quia ipsi sunt primi in exe-
cutione, utpote praesidentes gubernationi gen-
tium & regnorum, quod est primum principium
in divinis ministeriis, bonum enim commune est
dignius seu divinus quam bonum particulare.

§. III.

Solvuntur objectiones.

14. Quidam fieri possunt argumenta in contra-
rium, quae breviter hic proponenda ac dilu-
enda sunt. In primis objici potest, quod no-
men Seraphim imponitur ab ardore, qui ad cha-
ritatem pertinet; nomen autem Cherubim à
scientia: Sed charitas & scientia sunt dona com-
munia omnibus Angelis: Ergo illa nomina non
sunt specialium ordinum, sed omnibus Angelis
communia.

Deinde, Scientia in patria nobilior est quam
charitas; cum in visione consistat formaliter bea-
titudine: Ergo Cherubini praeferendi sunt Sera-
phinis, & in primo ordine collocandi, ut reipsa
collocat Gregorius homil. 34. in Evang.

Præterea, Thronos specialem beatorum spi-
rituum ordinem diximus, à Cherubinorum ordi-
ne diversum, eò quod Deus in illis sedeat, &
quiescat: Sed hoc convenit etiam Cherubinis,
nam per Psalmistam dicitur: Qui sedes super Che-
rubim appare: Ergo in prima hierarchia non de-
bet admitti tertius ordo, à Cherubinorum ordi-
ne diversus.

Denique Gregorius citatus homil. 34. in Evang.
ponit Principatus supra Potestates: Non ergo
collocantur immediatè super Archangelos, ut
Dionysius dicit.

Ad primum respondeo ex D. Thom. hic art. 5.
ad 5. quod nomen Seraphim non imponitur tan-
tum

tum à charitate, sed à charitatis excessu, quem importat nomen ardoris. Similiter nomen Cherubim imponitur à quodam excessu scientiæ, unde interpretatur *plenitudo scientiæ*. Licet ergo charitas & scientia dona sint communia omnibus Angelis: quia tamen abundantius existunt in superioribus, ab hoc excessu nobiliorem in hierarchia caelesti locum habere, & speciaibus insigniri nominibus meruerunt. Unde Gregorius ubi supra: *Qua ex parte ab omnibus habentur, eis in privato nomine data sunt, qui hac in munere plenius acceperunt.*

16. Ad secundum respondet S. Doctor hic art. 6. ad 3. *Quod cognitio est secundum quod cognita sunt in cognoscente: amor autem secundum quod amans unitur rei amata. Superiora autem nobiliori modo sunt in seipsis quam in inferioribus; inferiora vero nobiliori modo in superioribus quam in seipsis: ideo inferiorum quidem cognitio præminet dilectioni; superiorum autem dilectio, & præcipue Dei, præminet cognitioni.* Vel etiam dici potest, quod Dionysius consideravit Seraphim in ordine ad statum huius viæ, ubi amor scientiæ præfertur: Gregorius vero consideravit Cherubim per respectum ad statum patriæ, in qua scientia amorem antecellit.

17. Ad tertium respondeo, Deum dici in Scriptura federe super Cherubim, non quod ad illos specialiter hæc excellentia & prærogativa pertineat, sed quia cum vicini sint Thronis, aliquam cum eis habent affinitatem, & cognitionem, ratione cuius ea quæ Thronis sunt propria, Cherubinis interdum attribuuntur. Ita Gregorius Magus homil. 34. citatâ in Evang. *Plerumque, inquit, ipsi beatorum spirituum ordines, vicinorum sibi ordinum vocabula sortiuntur. Thronos etenim, scilicet sedes Dei, specialem beatorum spirituum ordinem diximus; & tamen per Psalmistam dicitur: Qui sedes super Cherubim apparere: quia videlicet dum in ipsis distinctionibus agminum Cherubim Thronis junguntur, federe etiam super Cherubim Dominus ex vicini agminis equalitate perhibetur. Sic enim in illa summa civitate specialia quaedam singulorum sunt, ut tamen sint communia omnium, & quod in se ex parte quisque habet, hoc in alio ordine totum possidet: sed idcirco uno eodemque vocabulo communiter non censetur, ut ille ordo vocari privato uniuscuiusque rei nomine debeat, qui hanc in munere plenius accepit.*

18. Ad ultimum respondet S. Thomas hic art. 6. ad 4. *Quod si quis diligenter consideret dispositiones ordinum secundum Dionysium & Gregorium, parum vel nihil differunt si ad rem referantur. Exponit enim Gregorius Principatum nomen, ex hoc quod bonis spiritibus præfunt: & hoc convenit Virtutibus, secundum quod in nomine virtutum intelligitur quaedam fortitudo, dans efficaciam inferioribus spiritibus ad exequenda divina ministeria. Rursus Virtutes secundum Gregorium videntur esse idem quod Principatus secundum Dionysium: nam hoc est primum in divinis ministeriis miracula facere; per hoc enim paratur via amunitioni Archangelorum & Angelorum.*

Quæres primò, An hi ordines sint remansuri post diem iudicij. Respondeo ex D. Thoma hic art. 7. ordines Angelorum remansuros post diem iudicij alio modo, & aliquo modo non remansuros. In illis enim duo possunt considerari, scilicet distinctio graduum naturæ & gratiæ & hæc semper in Angelis beatis remanebit, ut patet: & executio ministeriorum, quæ non remanebit quoad hoc quod est homines in finem ultimum perducere, quia tunc completus erit numerus ele-

A
storum, bene tamen quantum ad officium allu-
minandi: nam post diem iudicij homines qui
tionem habebunt per Angelorum officia, ut ait
idem S. Doctor ibidem in resp. ad 3. Ex quo fa-
cilè intelliges quid velit Apostolus, dum ait
ad Corinth. 15. *Cum tradiderit (scilicet Christus)
regnum Deo & Patri, evacuabit omnem Principa-
tum, & Potestatem, & Virtutem.* Senus enim hoc-
rum verborum est (ut explicat S. Thomas in re-
sponzione ad 1.) quod cum Christus perduxerit
omnes electos ad fruendum ipso Deo, tunc
evacuabuntur Principatus, Potestates, & Vir-
tutes, quantum ad hoc quod est homines in fi-
nem perducere, quia consecuto jam fine, non
est necessarium tendere in finem. Vel (ut alii
explicant) tunc evacuabit potestates ignitas,
scilicet Dæmones qui & ipsi Principatus & Po-
testates appellantur ad Ephes. 6.) quia tunc
non poterunt amplius tentare ac seducere ho-
mines, sed omnes tunc manebunt rudentibus
inferni devincti, & ignibus tartares in perpetuum alligati.

Quæres secundò, An in malis Angelis diver-
sitas ordinum remanserit?

Respondeo ex D. Thoma quæst. 109. art. 2. in
malis Angelis non esse ordinem quoad perfec-
tionem gloriæ, aut gratiæ (quamvis quoad per-
fectionem fuerit aliquando) bene tamen quoad per-
fectionem naturæ. Et hoc evidens est: nullum
enim habent donum gratiæ; & aliunde natura-
lia in ipsis manserunt integra: unde etiam in ipsis
est aliqua prelatio, quia ut ait idem S. Doctor
hic quæst. 109. art. 2. *Cum actio sequatur naturam,
quorumcumque, nature sunt ordinata, oportet etiam
quod actiones sibi invicem ordinentur. Non tamen
propterea in Dæmonibus est proprie illuminatio:
eo quod illuminatio proprie est manifestatio
veritatis, secundum quod habet ordinem ad
Deum qui illuminat omnem intellectum, ut in
fine præcedentis disputationis annotavimus;
perveritas autem Dæmonum hoc habet, quod
unus non intendit alium ordinare ad Deum, sed
magis ab ordine divino abducere: ideoque unus
Dæmon alium non illuminat, sed seducit. Ita
ibidem art. 3.*

De his novem Angelorum Choris eleganter
differt Bernardus lib. 5. de consid. cap. 4. ubi
hæc scribit: *Quid sibi vult gradatâ hæc dispo-
sitione? Putemus Angelos dici, qui singuli singula hominibus
dari creduntur. Putemus his præesse Archangelos, qui
conseci mysteriorum divinarum, non nisi ob præcipua
& maximas causas mittuntur. Putemus super ipsos
Virtutes esse, quarum natura vel opere signa & prodigia
in elementis vel ex elementis facta apparent ad commo-
nationem mortalium. Putemus Potestates super
istis, quarum virtute potestas tenebrarum comprimitur,
& coercetur malignitas aeris huius, ne quæ-
ritum vult nocere, ne malignari, nisi ut proficiat, possit.
Putemus Principatus his quoque prelatos, quorum
moderamine & sapientiâ omnis in terra Principatus
constituitur, regitur, limitatur, transferatur,
mutatur, mutatur. Putemus Dominaciones ad
cunctis supereminere præfatis ordinibus, ut respectu ho-
rum ceteri videantur omnes administratores spirituum,
& ad istos tanquam dominos referri regimina Principa-
tuum, tutamina Potestatum, operationes Virtutum,
revelationes Archangelorum, curam Angelorum, præ-
sentem Thronos alto etiam ab his exolasse recessu, quod
ex eo quod sedent Throni dicuntur, & ex eo sedentibus
quod*

quod fideri in eis Deus. Quæris quid istam sentiam se-
ponem & summam tranquillitatem, placidissimam se-
renitatem, pacem que exuperat omnem sensum. Pute-
mus Cherubim ex ipso sapientia fonte, ore Altissimi
haurientes, & refundentes fluentia scientia universis ci-
vibus suis. Putemus Seraphim spiritus totos divino
spiritu accensos, succendere universa; ut singuli cives
per ignem sunt lucerna ardentes & lucentes; ardentes
charitate; lucentes cognitione.

ARTICVLVS II.

Virum Angeli superiores interdum mittantur
in ministerium?

§. I.

Quibusdam præmissis, referuntur sententia.

Suppono primò, Angelos distingui in assisten-
tes & ministrantes, ut colligitur ex illo Da-
vid 7. Millia millium ministrabant ei, & decies centena
millia ministrabant ei, & decies centena millia
assistebant ei. Assistentes dicuntur illi, non qui ef-
ficientiam divinam immediatè vident (hoc enim
omnibus Angelis Beatis convenit) sed qui im-
mediatè recipiunt illuminationes à Deo, vel ut
et D. Thomas hic quæst. 112. art. 3. qui secreta
sanctorum mysteriorum in ipsa claritate divina essen-
tia percipere possunt: undetres soli ordines primæ
hierarchiæ, scilicet Seraphini, Cherubini, &
Throni, dicuntur assistere. Ministrantes verò
appellatur illi, qui ad mundi regimen & gu-
bernationem, vel per modum exequentis, vel
per modum disponentis ministrant: & ita alia
hæc hierarchiæ dicuntur ministrare; cum hoc
nomen discrimine, quod primus ordo secundæ
solùm per modum disponentis, alii verò quin-
que ordines per modum exequentis ministrant,
ut patet ex dictis articulo præcedenti.

Suppono secundò, quod sicut duplex est mis-
sio divinorum personarum; una scilicet visibi-
lis, qualis est missio Verbi ad naturam humanã;
& alia invisibilis, qualis est missio Spiritus San-
cti per gratiam ad animam iusti: ita etiam du-
plex distingui potest missio Angelorum; una vi-
sibilis sive exterior; & alia visibilis sive interior.
Missio visibilis est quæ Angeli mittuntur ad ex-
terius aliquod ministerium in his inferioribus
exercendum; invisibilis verò fit per hoc quod
superiores illuminant inferiores.

Suppono tertio, adhuc duobus modis Ange-
los mitti in ministerium exterius, mediata scilicet
& immediata. Illi mittuntur immediata, qui
per se ipsos immediata ipsam ministerium exer-
cent: illi verò mittuntur mediata, qui alios mo-
vent per imperium, ex speciali tamen ordinatio-
ne divina, ad ipsum ministerium immediata ex-
ercendum.

Suppono quarto, omnes Angelos mitti mis-
sione visibili aut invisibili, mediata vel imme-
diata: quia nimirum vel exercent exterius mi-
nisterium, vel alios movent ad illud exercen-
dum, vel denique omnes superiores illuminant
inferiores. His positis.

Difficultas solùm superest, utrum omnes An-
geli mittantur immediata missione visibili? In
capis resolutione dux sunt Authorũ sententiæ:
prima est Scoti, Durandi, Molina, Valentia, &
aliorum, asserentium omnes Angelos immedia-
tè mitti in ministerium, missione visibili; ita ta-
men ut inferiores regulariter mittantur, supe-
Tom. II.

riores verò ex speciali tantum Dei dispensatio-
ne, & ad aliquem effectum extraordinarium.
Secunda est D. Thomæ hic quæst. 112. art. 2. &
4. docentis ex Dionysio & Gregorio, Angelos
primæ Hierarchiæ, qui assistentes dicuntur,
nempe Seraphinos, Cherubinos, & Thronos, &
primum ordinem secundæ Hierarchiæ, qui est
Dominionum, nunquam mitti ad exteriora
ministeria, immediatè saltem; quamvis dici
possent ad ea mitti mediata, quatenus alios mo-
vent ad illa exercenda.

§. II.

Sententia D. Thomæ præfertur.

Dico igitur, nec de lege ordinaria, nec ex-
traordinaria, Angelos quatuor primorum
ordinum, nempe Seraphinos, Cherubinos,
Thronos, & Dominionos, ad exteriora mini-
steria mitti; sed solùm Angelos quinque ordi-
num inferiorum, scilicet Virtutes, Potestates,
Principatus, Archangelos, & Angelos.

Prima pars conclusionis probatur primò ex
SS. Patribus: Dionysius enim cap. 7. cœlestis
Hierarch. hoc expressè docet, & asserit se ita
tradere, sicut à D. Paulo accepit. Unde illum
refert & sequitur D. Gregorius homil. 34. in E-
vang. his verbis: Docet autem Dionysius, quod ex
minorum Angelorum agminibus foras ad explendum
ministerium vel visibiliter vel invisibiliter mittantur,
scilicet quia ad humana solatia vel Angeli vel Arch-
angeli veniunt. Nam superiora illa agmina ab intimis
nunquam recedunt; quoniam ea que præeminent, usum
exterioris ministerii nequaquã habent. Et paulò post
subdit: Qui assistunt, sic contemplatione intimã per-
fruntur, ut ad explenda foris opera minimè mittantur.

Probatur etiam eadem pars ratione D. Tho-
mæ hic art. 4. Illi Angeli solùm mittuntur (dele-
ge saltem ordinaria) in exterius ministerium,
quorum nomina aut proprietates designant ali-
quod exercitium exterius: Sed nomina & pro-
prietates quatuor ordinum superiorum, non si-
gnificant executionem, seu exterius ministeriũ,
bene autem nomina quinque ordinum inferio-
rum: Ergo Angeli quatuor primorum ordinum
non mittuntur, saltem de lege ordinaria. Major
patet, Minor probatur: quia nec imperiũ (quod
importatur nomine Dominionum) nec quies
seu tranquillitas mentis, aut plenitudo scientiæ,
aut ardor charitatis (quæ significantur nomine
Thronorum, Cherubinorum, & Seraphinorum)
designant ministerium exterius; bene autem
nomina & proprietates Potestatum, Virtutum,
Principatum, Archangelorum, & Angelorum:
nam, ut articulo præcedenti declaravimus, per-
tinet ad Virtutes dare aliis potestatem exercen-
di ordinatam; ad Potestates arcere Dæmones;
ad Principatus regere regna & Provincias; ad
Archangelos nunciare magna; & parva ad An-
gelo: Ergo nomina & proprietates quatuor ordi-
num superiorum, non significant executionem,
seu exterius ministerium, bene tamen nomina
quinque ordinum inferiorum.

Confirmatur: Si Angeli superiores, de lege
ordinaria, ad exteriora ministeria mitterentur,
inepta esset illa assistentium & ministrantium
Angelorum partitio; quæ tamen à Theologis
communiter recipitur, & ex variis Scripturæ lo-
cis colligitur, præsertim ex illo quem supra ex
Daniele retulimus.